



Strategi for sprog og læsning I dagtilbud og folkeskoler

Februar 2021

Godkendt af dagtilbudsledere og skoleledere

Justeret juni 2022 (efter beslutning i Byrådet om omlægning af Læseklassen)



Nyborg
KOMMUNE

- Danmarks Riges Hjerter

Indledning

Nyborg Kommunes børne- ungepolitik har som ambition at børn og unge i dagtilbud og skole skal understøttes i at være livsduelige mennesker. At være livsduelig indebærer en bred vifte af kompetencer, men væsentligt er det at kunne beherske sprog, læsning og skrivning. Både af hensyn til at kunne håndtere sit eget liv og danne sociale relationer, men også for at skabe gode uddannelses- og jobmuligheder.

Et varieret sprog øger børn og unges mulighed for at blive forstået og forstå omverdenen, og sproget er en vigtig forudsætning for en god læse- og skriveudvikling. Barnet starter denne udvikling som nyfødt. Derfor er en tidlig og målrettet indsats omkring den sproglige udvikling afgørende for børns trivsel og læring. Sproglig udvikling finder sted overalt – i hjemmet, i dagtilbud, i skolen, blandt kammeraterne og i fritiden. Børn og unges sproglige og skriftsproglige udvikling styrkes i samarbejde med forældrene ved en fælles og tidlig indsats. Der er et særligt fokus på at støtte flersprogede børn og børn med sproglige udfordringer.

I Nyborg Kommunes dagtilbud og skoler foregår mange spændende og virkningsfulde initiativer og indsatser i forhold til sprog og skriftsprog. Derfor lægger denne strategi sig i forlængelse af den igangværende praksis og har til hensigt at styrke sammenhængen i og videndelingen omkring sprogarbejdet. Hensigten med strategien er desuden at danne en fælles ramme for udmøntningen af de nationale og kommunale mål på området, så alle børn og unge oplever sammenhæng og får mulighed for at blive så dygtige, som de kan.

Læselyst



At kunne anvende sprog, skrivning og læsning aktivt er et væsentlig led i personlig, social og faglig udvikling og dannelse for ethvert menneske.

Forskning viser, at motivation har betydning for sprog-, læse- og skriveudviklingen, idet motivationen skaber større udholdenhed og vilje til at håndtere udfordringer og overvinde vanskeligheder under læringsprocessen.

I dagtilbuddene er der fokus på, at det tidlige sprog- og skriftsprogsarbejde indgår meningsfuldt i institutionens hverdag og tilpasses barnets udvikling, læringsmåde og interesser. Lysten og motivationen er drivkraften. I dagtilbuddene har læringsmiljøet en legende tilgang, som kan følge op på barnets interesser for og erfaringer med sprog- og

skriftsprog. Også i børnehaveklassen er der særligt fokus på en legende tilgang til de sproglige og skriftsproglige aktiviteter.

Læselyst og læseglæde er helt centrale og skal bevares og udvikles gennem hele skoleforløbet. Et anerkendende læringsmiljø præget af gode relationer, god klasseledelse, dialog og tydelige, opnåelige mål har stor indflydelse på børns interesse og indstilling til at lære.



Kommunens nøglepersoner ift. sprog og læsning

Den overordnede sprog- og skriftsprogsindsats i Nyborg Kommunes dagtilbud og skoler koordineres af sprogansvarlige pædagoger i dagtilbud og læsevejledere på skoleområdet. De er dermed, i samarbejde med kommunens tale- og hørelærere og læsekonsulent, nøglepersoner i planlægningen og tilrettelæggelsen af arbejdet med børns sproglige og skriftsproglige udvikling.

Ansvar for kompetenceudviklingsforløb og løbende vidensdeling på netværksmøder varetages af de kommunale pædagogiske konsulenter.

[Kommunal læsekonsulent](#)

Læsekonsulenten rådgiver og vejleder lærere, forældre og elever om undervisning i skriftsprog (læsning og skrivning).

Sprogansvarlige i dagtilbud

Siden 2008 har alle kommunale dagtilbud haft uddannede sprogvejledere/sprogansvarlige, der bl.a. har til opgave at sprogvurdere alle 3-årige børn.



Læsevejledere

Alle skoler har uddannede læsevejledere til at styrke børns sprog og skriftsprog og til at understøtte videndeling med udgangspunkt i evidensbaseret viden. Læsevejlederne skal inspirere og medvirke til at udvikle den enkelte medarbejders og personalegruppens viden, kompetencer og målrettede indsatser i forhold til sprog og skriftsprog.

Formålet med læsevejlederne er bl.a.:

- at medvirke til at koordinere og udvikle det professionelle, målrettede arbejde med skriftsprogstilegnelse og -undervisning på skolen i samarbejde med skoleledelsen og PLC.
- at igangsætte initiativer til at fremme elevernes læse og skrivekompetence
- at medvirke til at understøtte lærere og lærerteams i arbejdet med skriftsproglig udvikling i fagene, herunder faglig læsning og skrivning samt dansk som andetsprog
- at sikre, at den nyeste viden om læsning og skrivning gøres tilgængelig på skolen
- at inspirere til arbejdet med at udvikle elevers lyst til og glæde ved at bruge sproget i meningsfulde og mangfoldige sprog-, læse- og skriveaktiviteter

DSA-/sprogvejledere

Alle skoler har vejledere med særligt fokus på tosprogede børns sproglige udvikling. Vejledernes primære opgave er at sikre den rette hjælp til tosprogede elever, herunder tæt opfølgning på sprogudviklingen.

Udgående team

Pr. 1. august 2022 ansættes to fuldtidsmedarbejdere i et udgående team, der skal understøtte skolerne i arbejdet med elever i læse- og skrivevanskeligheder. Teamet er en udmøntning af Byrådets beslutning vedr. omlægning af den kommunale læseklasse.

Netværk

Tre gange årligt deltager vejlederne i netværksmøder på tværs af skolerne, hvor ny viden, videndeling og kompetenceudvikling er på dagsordenen. Netværket skal sikre en løbende opkvalificering af vejlederne.

Brobygning/overgange

Nyborg Kommunes sundhedspleje, dagtilbud og skoler har fokus på, at den viden om barnets sproglige kunnen, som dokumenteres, videregives for at fastholde en rød tråd i indsatsen og de krav, som stilles. Barnet bør opleve, at det lærte er anvendeligt i den nye sammenhæng. Dette gælder også ved overgange mellem skolernes enkelte klasser, afdelinger og ved personaleskift.

Særligt for barnet og den unge, som oplever sproglige eller skriftsproglige vanskeligheder, er det af stor betydning, at kompetencer og igangsatte tiltag videreføres, så der ikke sker et kompetencetab.

Beskrivelse af konkrete overgangsaktiviteter, findes i særskilte dokumenter.

Sprogarbejdet i dagtilbud



Formålet med dagtilbud er at understøtte børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Forudsætningen herfor er, at der er den basale omsorg, tryghed og betydningsfulde relationer mellem voksne og børn og mellem børnene indbyrdes. Kommunikation og sprog er i den sammenhæng afgørende forudsætninger og derfor et af 6 temaer i den pædagogiske læreplan.

Alle dagtilbud er forpligtet af dagtilbudslovens mål i forhold til børns sprogudvikling. (dagtilbudsloven, bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i læreplanstemaer, § 7)

De to pædagogiske mål for læreplanstemaet "Kommunikation og sprog" er:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Siden 2008 har alle kommunale dagtilbud haft uddannede sprogvejledere/sprogansvarlige og alle 3årige børn sprogvurderes. Derudover tages flere andre materialer i brug ved bekymring for barnets sproglige udvikling: TRAS, TRASMO og Sprogtrappen. Når udfordringerne er præciseret, laves individuelle handleplaner i samarbejde med barnets forældre.

Såvel for danske og etniske minoritetsbørn med sproglige udfordringer understøttes de målrettede indsatser af de kommunale samarbejdspartnere.

I bestræbelserne på at styrke de samlede indsatser iværksættes der løbende forløb med kompetenceløft til alle dagtilbuddets pædagogiske medarbejdergrupper. Målet er, at alle medarbejdere har viden om børns sproglige udvikling, forstår betydningen af de sproglige læringsmiljøer og får bevidsthed om hvordan de sproglige strategier bliver en integreret del af den læring, der skal ske hele dagen. Sprog er i alle relationer, vaner og rutiner, i leg og i vokseninitierede aktiviteter.

I forhold til sammenhængen til skolen og til barnets forudsætninger for at mestre læsning arbejdes der generelt med fortælling, dialogisk film og læsning, bogen og det skrevne sprog. Bogstaver, ord og symboler er synlige i hverdagen sammen med tilgængelige muligheder for legeskrivning.



Skolen

I skolen er læsning både et mål i sig selv og et middel til læring. Sprog, læsning og skrivning hører sammen og skal udvikles gennem hele skoleforløbet i alle fag.

I Nyborg Kommune tilegner lærere og læsevejledere sig løbende ny viden om børns sproglige og skriftsproglige udvikling. De tilrettelægger på den baggrund differentierede læringsituationer med udgangspunkt i elevernes sproglige og skriftsproglige forudsætninger.

Ledelsen sikrer en kultur for videndeling og kompetenceudvikling inden for sprogområdet og har fokus på at bringe læsevejlederens kompetencer i spil og rammesætte deres opgaver. Den lovpligtige sprogvurdering i 0. klasse sammenholdes med barnets sprogvurdering i dagtilbuddet. På baggrund af resultatet i sprogvurderingen, tilrettelægges tidlige indsatser for børn med tegn på sprog- og læsevanskeligheder.

Følgende tiltag medvirker til at understøtte elevernes udvikling:

- Brobygning mellem dagtilbud, skole og ungdomsuddannelse, herunder overleveringsmøder, hvor indsatser omkring barnets sprog- og læseudvikling medtages
- Systematisk brug af læse- og DSA-vejledere
- Adgang til digital læse- og skriveunderstøttelse
- Testplan, der sikrer systematisk afdækning af elevernes udvikling

Hjælpeprogrammer

Alle elever har adgang til et digitalt læse- og skrivestøtteredskab med en række funktioner såsom oplæsning, ordforslag og tale-til-tekst.

Desuden er der adgang til et program, som hjælper eleven med at analysere egne tekster ift. grammatik og stavning.

Kommunens skoler har ligeledes adgang til digitale træningsprogrammer, der bl.a. træner tekstforståelse og udvikler læsestrategier.

Analog og digital læsning

Digitaliseringen har skabt et læselandskab, hvor vi må anskue læsning i et mere differentieret lys.

Vi læser i stigende grad digitale tekster samtidig med, at det trykte ord, f.eks. i form af bøger, stadig er til stede og kan tilbyde noget andet end digitale tekster.

I Nyborg Kommune vægtes både analog og digital læsning. Der er forskel på, hvordan læseren tilgår og håndterer de to typer af tekster, og hvad det betyder for læseoplevelsen og udbyttet af læsningen. Undervisningen tilrettelægges, så eleverne møder begge typer af tekster i undervisningen og gennem arbejdet med disse bliver opmærksomme på fordele og ulemper ved begge. Der er et særligt fokus på digitale tekster i forhold til læse-/skrivestøtte.

Analog læsning

Digital læsning

Man opnår ofte en dybere forståelse af teksten	Mulighed for tilpasning af tekstens udseende til individuelle præferencer og behov
Højere koncentration – ingen forstyrrelser	Multimodalitet (lyd, billeder, film osv)
Kontinuerlig, lineær læsning	Kan medføre multitasking
Den fysiske bog medfører en kropslig forankring af læsning.	Mulighed for brug af læse-skriveteknologi

Kilde: Nationalt Videncenter for Læsning

PLC – Pædagogisk Læringscenter

Alle skoler har et PLC – et Pædagogisk Læringscenter. Formålet med PLC er dels at understøtte skolens medarbejdere i arbejdet med elevernes læring og læringsprogression. Derudover er det PLC's opgave at skabe overblik over læringsressourcer og formidle dem. Læringsressourcerne kan være analoge og digitale læremidler, bøger til elevernes fritidslæsning og digitale værktøjer. PLC har fokus på at skabe en motiverende skoledag og indgår således i rammen for et lærings- og læsemiljø med høj kvalitet, som kan inspirere til og støtte elevens skriftsprogsudvikling og læselyst.

PLC har ligeledes til opgave at understøtte samarbejdet mellem skolens ressourcepersoner, for eksempel læringsvejledere og inklusionsvejledere

I Nyborg Kommune har man på to ud af de fire folkeskoler et integreret bibliotek, hvilket betyder, at Nyborg Bibliotek (folkebiblioteket) fysisk er placeret på skolen. Det betyder udvidede åbningstider med og uden bemanning.



Oversigt over obligatoriske evalueringer fra 0–18 år

Det fremgår af nedenstående oversigt, hvilke evalueringer der bliver foretaget i Nyborg Kommune.

Resultaterne drøftes af fagpersoner med henblik på planlægning af eventuel handleplan.

8-10 mdr.	Sundhedsplejen udfører screening ift. barnets sociale udvikling (lyd, øjnkontakt, ansigtsudtryk, adfærd, vokalisering, relation, reaktionstid) Sundhedsplejen vurderer ved alle kontakter, om der er en relation mellem mor og barn, pludren og om der er turtagning i dialogen. Sundhedsplejen sikrer således, at alle forældre bliver gjort opmærksomme på og guidet i vigtigheden af den tidlige kontakt og
------------------	--

	forældre-barn samspil, hvor barnets første sociale og sproglige udvikling understøttes.
Sprogudvikling 3-6 år	Ifølge dagtilbudsloven skal der udarbejdes skriftlige pædagogiske læreplaner, som beskriver målet for børnenes læring inden for 6 temaer, hvor den sproglige udvikling er et selvstændigt tema. Dagtilbud udarbejder en sprogvurdering af alle 3-årige børn. Desuden sprogvurderes udvalgte 5-årige børn alt efter behov.
0.klasse	Sprogvurdering af alle elever (gennemføres i uge 40). Formålet med <i>Sprogvurdering 3-6</i> er at give det pædagogiske personale i dagtilbud og børnehaveklasseledere et forskningsbaseret materiale til at vurdere det enkelte barns sprogudvikling, så der på baggrund af resultaterne kan iværksættes målrettede og systematiske pædagogiske indsatser, som understøtter barnets sprogtilegnelse.
1.klasse	Ordlæse-prøve 1 (maj/juni) Har primært fokus på elevernes afkodning og ordforståelse.
2.klasse	Nationale test i dansk læsning DVO (Dansk Videncenter for Ordblindhed): Test med fokus på bl.a. stavning og højtlesning af non-ord, med henblik på at identificere elever med eventuelle læsevanskeligheder. Opmærksomhedspunkter i danskfaget: <ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan læse lydrette (fx to, bus og sofa) og almindelige ikke-lydrette ord på to stavelser (fx pige, komme) • Eleven kan formulere sammenhængende tekster på mindst 3 linjer i en kendt teksttype • Eleven kan stave til lydrette (fx ti, bil og kano) og almindelige ikke-lydrette ord (fx siger, døren)
3.klasse	Mulighed for frivillige nationale test
4.klasse	Nationale test i dansk læsning Sætningslæseprøve 2 (maj/juni) Sværhedsgraden går systematisk fra korte sætninger med korte ord til længere sætninger og mere sammensatte sætninger med gradvist sværere ord. Opmærksomhedspunkter i danskfaget: <ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan læse tekster med et velkendt fagligt indhold med ca. 120 ord/minuttet • Eleven kan formulere en sammenhængende tekst med en tydelig tekststruktur, fx en beretning eller en beskrivelse af et velkendt fænomen
5.klasse	Mulighed for frivillige nationale test
6.klasse	Nationale test i dansk læsning Opmærksomhedspunkter i danskfaget: <ul style="list-style-type: none"> • Eleven kan opdage egne forståelsesproblemer og anvende relevante strategier til at afhjælpe dem og få overblik over teksten (fx afklare ukendte ords betydning, anvende grafiske modeller eller stille spørgsmål til tekstens indhold)
7.klasse	Mulighed for frivillige nationale test
8.klasse	Nationale test i dansk læsning
9.klasse	Folkeskolens afgangsprøver

Opmærksomhedspunkter i danskfaget:

- Eleven kan foretage basal korrektur på sprog, stavning, tegnsætning og layout



Elever i skriftsproglige vanskeligheder

Læsekompetence har stor betydning for læring og trivsel, og elever i skriftsproglige vanskeligheder skal have en særlig tilrettelagt indsats, så de kan fungere på lige vilkår med andre elever i skolen. Dette sker ved en tidlig identifikation og indsats, så elever i skriftsproglige vanskeligheder kan deltage ligeværdigt og have samme tilgængelighed til viden som andre elever.

Indsatsen på læseområdet i forhold til elever i skriftsproglige vanskeligheder er hele tiden i forandring, og der er fokus på, at ordblindhed bliver afdækket så tidligt som muligt.

Det er ligeledes vigtigt at have fokus på et tæt samarbejde mellem skole og forældre til elever i skriftsproglige vanskeligheder.

De obligatoriske evalueringer har til formål at identificere børn med sprog- og læsevanskeligheder.

Udover de ovenfor nævnte test, anvendes følgende:

- Ordblinde-risikotest, tages i 0. og 1. klasse
- Ordblinde-test, kan tidligst tages i marts 3. klasse. Forældre har fra marts i 4. klasse retskrav på at testen tages én gang i skoleforløbet.

Når elever har læsevanskeligheder eller er ordblinde, udarbejdes en konkret handleplan.

Tiltag for ordblinde elever på egen skole

Digitale hjælpemidler: AppWriter og NOTA

Ordblindepatrolje – en gruppe elever der er eksperter i digitale hjælpemidler

Digi-dage for elever og forældre, hvor hjælpemidler gennemgås

Netværk for elever og forældre

Kursusforløb

Opfølgning på skolen

Konferencer (læsekonferencer med opfølgning på progression)

Teammøder

Kommunal indsats

Pr. 1. august 2022 iværksættes et udgående team bestående af to fuldtidsmedarbejdere, der skal understøtte skolernes indsatser ift. at hjælpe elever i læse- og skrivevanskeligheder, herunder ordblindhed.

Spørgsmål kan rettes til:

Børne- og Familieafdelingen, tlf. 6333 7818 eller

Skole- og Kulturafdelingen, tlf. 6333 6875